

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ВИНОГРАДУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО ПРИ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІНАХ КЛІМАТУ

*Падалко Т.О., доктор філософії з агрономії,
асистент кафедри садівництва і виноградарства
e-mail: krivapadalko@gmail.com*

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

В Україні промислове вирощування ягід винограду зосереджено в південних її регіонах та на Закарпатті, де розташовані найбільші виноградновиноробні підприємства: «Князя Трубецького», «Таврія», «Одесавинтрест», «Шабо», «Котнар», «Коблево», «Чорноморська Перлина», продукція яких добре відома в Україні й за кордоном. Головною установою, котра створює, розмножує та зберігає сорти винограду в Україні, є Національний науковий центр «Інститут виноградарства і виноробства ННЦ «ІВіВ» імені В. Є. Таїрова». Займаючи незначну питому вагу в площі сільськогосподарських угідь (0,9 – 4,4 %), виноградарство та виноробство є ваговою бюджетоутворювальною складовою агропромислового комплексу держави [2]. Такі негативні тенденції розвитку, як зменшення площ, низька врожайність існуючих насаджень призвели до того, що при сприятливих природно-кліматичних умовах для розвитку виноградної галузі, Україна сьогодні перетворилася в імпортера свіжого винограду та його продукції [5].

Спираючись на факти з історії, дані щодо потепління клімату, створення сортів нового покоління з високим ступенем стійкості до умов довкілля виділяються сорт(и), які високою мірою виявляють господарськоцінні ознаки та придатні для введення у промислову культуру в цих умовах.

Виноград є представником родини виноградових (*Vitaceae* Juss.), до складу якої входить 14 родів та 976 видів та 30 тисяч сортів і гібридів, що ростуть на різних континентах земної кулі та розрізняються численними морфологічними ознаками і біологічними особливостями. Для потреб сільськогосподарського виробництва використовують тільки рід *Vitis* L. [1].

Виноград пластична рослина, яка активно відгукується на екологічні особливості місця культивування. Головним лімітуючим фактором культивування рослини в тій чи іншій зоні є її теплозабезпечення, що визначає можливість дозрівання культури, підбір сортів, систему ведення, технологію вирощування та ін. [1; 2; 3]. Можливо захистити кущі взимку від низьких температур, укриваючи їх, але якщо недостатньо тепла у вегетаційний період, ягоди винограду і лоза не визріватимуть, що робить недоцільним його вирощування. Втім, значно зменшити втрати від глобального потепління можна буде заміною сортів винограду на інші, більш придатні для нового клімату.

Здавалося б, Хмельниччина – нетиповий регіон для виноробства, але ситуація змінилася в XV – XVII століттях: під час малого льодовикового періоду сильні морози знищили виноградники в цих регіонах. У 1980-х роках сотні гектарів виноградників на Вінниччині, Львівщині та Хмельниччині були вирубані, і регіони перестали бути такими відомими щодо виноробства, як

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

У ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ (25 травня 2022 р.)

Бессарабія, Закарпаття, Херсонщина та Миколаївщина. Раніше у цій місцевості вирощували виноград на 300 га, було навіть первинне виноробство, проте зараз люди вирощують переважно столовий виноград [3]. Основні районовані сорти: технічні – Аліготе, Фетяска, Рислінг; столові – Жемчуг Саба, Шасла, Мускат.

Важливим процесом при культивуванні виноградних рослин є якісне визрівання ягід та пагонів, проходження якого залежить від погодних умов. Втім, учені зазначають, що виноград дозріватиме швидше при потеплінні, що дозволить зробити вино солодшим та більш міцним. Але при цьому треба міняти сорти винограду в регіоні. Це є проблемою для виноградарів, бо кожен сорт пристосований до конкретного регіону. До того ж, є строгі правила, які регулюють сорти винограду, які можуть використовуватися в марках вин з певних регіонів.

У зв'язку з цим постають питання адаптації галузі до таких змін, що полягають у розробці нової системи її ведення: це, передусім, зміна в регіональному та локальному розміщенні сільськогосподарських культур, селекції нових сортів і гібридів культур, розробці інших агротехнічних заходів.

Сучасний стан режиму тепла та вологості і особливо прогнозування тенденцій їх змін на майбутнє є досить актуальними проблемами. В умовах помірного теплого клімату період відносного спокою припадає на пізню осінь, після опадання листя з настанням перших осінніх заморозків і продовжується до початку сокоруху винограду навесні наступного року. Триває приблизно чотири-п'ять місяців з листопада до березня. У період відносного (зимового) спокою надземні частини виноградного куща вільно переносять температуру до $-12\ldots-15\text{ }^{\circ}\text{C}$. За подальшого зниження температури відбувається загибель вічок винограду. Температура $-15\ldots-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ впродовж 4 – 5 днів може призвести до загибелі вічок на 70%, а за температури нижче ніж $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ можуть загинути всі вічки, однорічні лози й багаторічна деревина. Ще більш чутлива до низьких температур коренева система винограду. Зниження температури ґрунту до $-5\ldots-6\text{ }^{\circ}\text{C}$ викликає пошкодження мичкуватої частини коренів, від підмерзання коренів винограду рослина загине [1].

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що основними заходами, є пріоритетні напрями інноваційної діяльності підприємств виноробної промисловості, такі як вдосконалення існуючих технологій та перехід на впровадження стійких сортів винограду до глобальних змін клімату території України, та зокрема, досліджуваного регіону Лісостепу західного.

Список використаної літератури

1. Vasylenko O., Kondratenko T., Havryliuk O., Andrusyk Y. The study of the productivity potential of grape varieties according to the indicators of functional activity of leaves. *Potravinarstvo Slovak Journal of Food Sciences*. 2021. № 15. P. 639–647. DOI: <https://doi.org/10.5219/1638>
2. Кернасюк Ю.В. Індустрія виноградарства і винопереробки. *Агробізнес сьогодні*. 2021. № 3(442). С. 20.
3. Поділля. Винний Гід України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.uabestwine.com/podillia>.